

Infinergies Finland Oy
Karppilantie 20
90450 Kempele

Pyhäjärven Kokkopetäikön tuulivoimapuiston Natura-arviointi koskien Nurmesjärven Natura-alueetta, Infinergies Finland Oy, 10.3.2023.

Lausunto Pyhäjärven Kokkopetäikön tuulivoimapuistohankkeen Natura-arvioinnista, Nurmesjärvi (FI1101802)

TIIVISTELMÄ ARVIOINNISTA

Arvioinnin tarve

Natura-arvioinnissa on tuotu esille laaditun arvioinnin tarve seuraavasti: Pyhäjärven kaupungin alueelle sijoittuvan Kokkopetäikön tuulivoimapuiston YVA-suunnitelmalausunnossa yhteysviranomaisena toimiva Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus totesi, että hankkeessa tulee tehdä tuolloin voimassa olleen luonnonsuojelulain (1096/1996) 65 §:n mukainen Natura-arviointi arviointisuunnitelman mukaisesti Nurmesjärven Natura-alueelle. YVA-suunnitelmalausunnon mukaan Natura-arviointi tulee tehdä YVA-menettelyn yhteydessä, jolloin yhteysviranomainen sisällyttää Natura-arvioinnista annettavat ELY-keskuksen ja luonnonsuojelualueen haltijan lausunnot arviointiselostuksesta annettavaan perusteltuun päätelmään.

Natura-arvioinnin on laatinut Infinergies Finlandin Oy:n puolesta konsulttiyhtiö Sweco, jossa työstä on vastannut FM biologi Pinja Mäkinen.

Hanke

Infinergies Finland Oy suunnittelee enintään 12 tuulivoimalan suuruisen tuulivoimahankkeen rakentamista noin 15 km Pyhäjärven keskustasta sijaitsevalle Kokkopetäikön alueelle. Hankealueen pinta-ala on 1400 ha. Voimaloiden kokonaiskorkeus on enintään 320 m ja yksikköteho enintään 10 MW. Hankkeen YVA-menettelyssä on tarkastelussa viisi eri sähkönsiirtovaihtoehtoa.

Arvioinnin aineisto ja menetelmät

Arvioinnissa on viitattu käytetyn virallisen Natura-tietolomakkeen salassa pidettävää versiota, joka sisältää tiedot yhdestä uhanalaisesta lintulajista. Arviointiin on lisätty liite 1, jossa tähän lintulajiin kohdistuva vaikutusarviointi on esitetty.

Arviointi todetaan perustuvan Natura-alueen tietolomakkeen (viranomaisversio), Natura-alueen tilanarviointiraportin (NATA 2020), Suomen Lajitietokeskuksen (2022)

22.9.2023

aineistojen, TIIRA-lintuhavaintokannan, Suojelunarvoisten petolintujen pesimäpaikkojen rekisterin (2022), Metsähallituksen lintulaskentojen (1999, 2004, 2011 ja 2020), LajiGis - tietokantojen sekä Rengas- ja löytörekisterin (1991–2022) tietoihin. Lisäksi lähtöaineistona esitetään käytetyn avointa biotooppiaineistoa (Metsähallitus 2022), valtakunnan metsien inventoinnin paikkatietoaineistoa (Luke 2022) sekä maastokarttoja ja ilmakuvia. Arvioinnissa esitetään käytetyn myös Kokkopetäikön hankealueelle tehtyjen linnustoselvitysten havaintoaineistoa vuosilta 2021 ja 2022 (Ahlman), hankkeen arviointiselostusta (Sweco 2023) ja muutto- sekä petolintujen törmäysriskimallinnusta (Ahlman 2022, Sweco 2023).

Hankkeen vaikutusarvioita suojeluperustelajeihin on tehty asiantuntija-arviona. Arvioinnissa on hyödynnetty menetelmää, jossa on verrattu lajien elinympäristövaatimuksia tietyn alueen luontotyyppiin, ja mikäli nämä ei ole vastanneet toisinaan, on näin poissuljettu lajin esiintyminen, pesiminen tai saalistaminen alueella. Tätä poissulkevaa menetelmää on arvioinnin mukaan käytetty erityisesti arvioitaessa Natura-alueen ulkopuolisten alueiden merkitystä Natura-alueella levähtävien ja pesivien suojeluperustelajien kannalta.

Arvioinnissa todetut vaikutusmekanismit ja vaikutusalue

Arvioinnissa on todettu lyhyesti tuulivoimahankkeeseen liittyvät suorat ja epäsuorat vaikutusmekanismit linnustolle. Vaikutusmekanismien tarkastelun pääpaino on törmäysriskissä. Lisäksi on käsitelty pesimälinnuston osalta elinympäristön muutosta ja häirintävaikutusta, johon liittyy myös rakentaminen. Vaikutusmekanismeissa on tunnistettu myös harusten ja lentoestevalojen vaikutus törmäysriskiin. Rakennusvaiheesta aiheutuvia mahdollisia vaikutuksia ei arvioida.

Vaikutusmekanismien osalta ei ole käsitelty hankkeeseen liittyvää sähkönsiirtoa. Hankekuvauksessa kuitenkin todetaan sähkönsiirtovaihtoehtojen tarkastelun olevan myös hankealueen ulkopuolella maakaapelointina tiettyyn pisteeseen saakka. Arvioinnissa on esitetty hankkeessa tarkastellut rakenteet suhteessa Natura-alueeseen, mutta sähkönsiirto-reittejä ei esitetä kokonaan.

Natura-tietolomakkeen tiedot EU:n Natura 2000 -verkostoon kuuluvasta alueesta, Nurmesjärvi FI1101802 (SPA), Pyhäjärvi, Kärämäki

Seuraavassa on esitetty tiivistetysti Natura-tietolomakkeeseen pohjautuvat tiedot Natura-alueesta. Pyhäjärvellä ja Kärämäellä sijaitseva Nurmesjärven Natura-alue (FI1101802) on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon lintudirektiivin mukaisena kohteena (SPA). Natura-alueen pinta-ala on noin 1 400 hehtaaria.

Nurmesjärvi on Kalajoen sivuhaaran latvajärvi, jonka valuma-alue on pääosin ojitettua rämettä. Järvi on humuspitoinen, mutapohjainen ja ravinteisuudeltaan vähintään mesotrofinen. Järveä ympäröi avoluhtia, luhtaniittyjä ja pensaikkoja. Se on yksi Oulun läänin edustavimmista lintujärvistä ja määritelty kansainvälisesti arvokkaaksi lintuvesialueeksi. Nurmesjärvellä on monimuotoinen ja runsaslukuinen pesimälinnusto. Pesimälinnuston lisäksi alueella on huomattavaa merkitystä muuttolintujen kerääntymis- ja sulkasatoalueena. Suojelun kannalta merkittävimmät lajit ovat laulujoutsen ja kurki, joiden

22.9.2023

pesimätiheydet ovat maamme korkeimpia, sekä uivelo, joka pesii Nurmesjärvellä levinneisyysalueensa lounaisreunalla.

Nurmesjärveltä on havaittu vuosien 1968–2003 aikana noin 90 eri lintulajia, joista 63 lajia on ollut pesiviä. Natura-alueen suojelun perusteena olevia lintulajeja on yhteensä 34, jotka on lueteltu taulukossa 1. Kaikkien niiden suojelutavoitteena on vähintäänkin alueen merkityksen säilyttäminen osana verkostoa. Muina tärkeitä lajeina Natura-tietolomakkeella luetellaan tavi (*Anas crecca*), haapana (*Anas penelope*) ja telkkä (*Bucephala clangula*).

Natura-arviossa on huomioitu myös alueella vuonna 2020 tehdyssä Natura-alueen tilanearviointiraportissa mainitut, alueella pesivät lajit, eli valkoposkihanhi (*Branta leucopsis*), palokärki (*Dryocopus martius*) ja pyy (*Bonasa bonasia*), sekä NATA-raportissa alueella muuttavaksi mainitut valkoposkihanhi ja metsähanhi (*Anser fabalis*), sekä myös Natura-raportissa pesiväksi esitetty ja Natura-lomakkeeseen lisättäväksi ehdotettu kivitasku (*Oenanthe oenanthe*).

Taulukko 1. Nurmesjärven Natura-alueen suojellun perusteena olevat lintulajit

TIETEELLINEN NIMI	LAJI
<i>Podiceps grisegena</i>	härkälintu
<i>Podiceps auritus</i>	mustakurkku-uikku
<i>Cygnus cygnus</i>	laulujoutsen
<i>Anas strepera</i>	harmaasorsa
<i>Anas acuta</i>	jouhisorsa
<i>Anas querquedula</i>	heinätavi
<i>Anas clypeata</i>	lapasorsa
<i>Aythya ferina</i>	punasotka
<i>Aythya fuligula</i>	tukkasotka
<i>Melanitta nigra</i>	mustalintu
<i>Mergus albellus</i>	uivelo
<i>Circus aeruginosus</i>	ruskosuohaukka
<i>Circus cyaneus</i>	sinisuohaukka
<i>Pandion haliaetus</i>	sääksi
<i>Falco tinnunculus</i>	tuulihaukka
<i>Falco columbarius</i>	ampuhaukka
<i>Falco subbuteo</i>	nuolihaukka
<i>Tetrao tetrix</i>	teeri
<i>Porzana porzana</i>	luhtahuitti
<i>Grus grus</i>	kurki
<i>Pluvialis apricaria</i>	kapustarinta
<i>Philomachus pugnax</i>	suokukko
<i>Lymnocyptes minimus</i>	jänkäkurppa
<i>Tringa erythropus</i>	mustaviklo
<i>Tringa glareola</i>	liro
<i>Phalaropus lobatus</i>	vesipääsky

22.9.2023

<i>Larus minutus</i>	pikkulokki
<i>Larus ridibundus</i>	naurulokki
<i>Sterna hiurundo</i>	kalatiira
<i>Sterna paradisaea</i>	lapintiira
<i>Asio flammeus</i>	suopöllö
<i>Motacilla flava</i>	keltävästäräkki
<i>Emberiza rustica</i>	pohjansirkku
-	Uhanalainen, salassa pidettävä laji

Natura-arvioinnissa todetut vaikutukset Nurmesjärven lintudirektiivin liitteen I lintuihin ja muuttolintuihin

Natura-arvioinnin mukaan vähäisiä kielteisiä, tosin suurimman osan lajeista kohdalla epätodennäköisiä vaikutuksia arvioidaan aiheutuvan kaikille suojeluperustelintulajeille. Ainoastaan kurjen ja laulujoutsenen kohdalla vaikutusten todennäköisyys on arvioitu mahdolliseksi.

Arvion mukaan lintulajin muuton ajoittuminen yöaikaan lisää törmäysriskiä sekä vähentää muuttohavainnoinnin ja muutosaikaisen törmäysmallinnuksen luotettavuutta, mikä on arvioinnissa otettu huomioon. Näin ollen useissa tapauksissa tämä epävarmuus on vaikuttanut vaikutuksen merkittävyydestä nousuun seuraavalle tasolle, esimerkiksi tasolta 'Ei vaikutusta' tasolle 'Vähäinen kielteinen' vaikutus.

Arvion mukaan hankkeessa mahdollisesti käytettävät harukset ovat todennäköisesti törmäysriskiä lisäävä tekijä erityisesti varpuslinnuille, joiden muutto tapahtuu yöllä.

Arvion mukaan uudet ja parannettavat tiet sijoittuvat lähimmillään 17 metrin etäisyydelle Natura-alueesta, mikä on ilmeisesti kuitenkin vain virhe etäisyyden ollessa tosiasiaa pidempi.

Yhteisvaikutukset muiden hankkeiden kanssa

Natura-arvioinnin mukaan Pyhäjärven kaupungin ja naapurikuntien alueella on käynnissä tai suunnitteilla useita tuulivoimahankkeita, joiden sijainnit on esitetty arvion kuvissa 4 ja taulukossa 2. Hankealueeseen nähden lähimmät tuulivoimahankkeet ovat Riitamäen-Nurmesneva ja Murtomäki 2 sekä jo rakentunut Välikangas. Lisäksi on huomioitu Ristiniitty. Natura-arvioinnin mukaan eri hankkeista voi aiheutua yhteisvaikutuksia lähinnä törmäysriskin ja kiertotarpeen myöten ja ne voivat kohdistua muuttolinnustoon sekä sellaisiin pesimälajeihin, joiden reviirit ovat laajoja ja ulottuvat usean eri tuulipuiston alueelle.

Lintujen pääasiallinen muuttosuunta alueen läpi tapahtuu pohjois-koillisesta etelä-lounaaseen ja päinvastoin. Natura-arvioinnin mukaan näin ollen harvat muuttolinnut lentävät molempien itä-länsisuunnassa vierekkäin sijaitsevien tuulipuistojen kuten Välikankaan ja Kokkopetäikön halki. Toisaalta puistojen sijainti vierekkäin arvioinnin mukaan vähentää lintujen mahdollisuuksia kiertää tuulivoimapuistot kokonaan. Suunniteltujen ja suunnitteilla olevissa tuulipuistoissa voimaloiden väli on kuitenkin niin iso, että myös tuulipuistojen läpi lentäminen ilman törmäysriskin merkittävää kasvua on arvioitu olevan mahdollista.

22.9.2023

Natura-arvioinnin mukaan Riitamaan, Nurmesnevan ja Murtokäki 2:n tuulipuistot ovat suunnitteilla Kokkopetäikön etelä- ja pohjoispuolille niin, että samatkin muuttolinnut voivat lentää niiden kautta, ja myös levähtää Nurmesjärven Natura-alueella. Kustakin hankkeesta todennäköisesti syntyy muuttolinnustolle törmäysriskejä, joiden voidaan tarkemman tiedon puuttuessa arvioida olevan samaa luokkaa kuin Kokkopetäikon hankkeessa, kuitenkin suhteutettuna eri hankkeiden voimalamäärään.

Arvio hankkeen vaikutuksista Natura-alueen eheyteen

Natura-arvioinnin mukaan hanke ei yksistään eikä yhdessä muiden hankkeiden tai suunnitelmien kanssa vaikuta haitallisesti alueen ekologiseen rakenteeseen tai toimintaan, joka ylläpitää Nurmesjärven Natura-alueen suojeluperusteena olevien lintulajien populaatioita. Merkittäviä haitallisia vaikutuksia Natura-alueen eheyteen ei Kokkopetäikön tuulivoimahankkeesta Natura-arvioitiraportin mukaan arvioida aiheutuvan.

Lieventävät toimenpiteet Natura-arvioinnin mukaan

Lieventävät toimenpiteet esitetään luvussa 8 ja niissä viitataan hankkeen YVA-selostuksessa esitettyihin lieventäviin toimenpiteisiin, jotka kohdistuvat pintavesivaikutusten lievennyksiin Nurmesjärveen laskevien ojien yhteyteen toteutettavilla rakenteilla. Lisäksi todetaan suosituksena voimaloiden toteuttaminen haruksettomina, mutta tämän ei kuitenkaan esitetä olevan vaikutusarvioinnin ennakko-oletus.

Natura-arvioinnin johtopäätökset

Arvioinnin johtopäätöksenä todetaan, ettei tuulivoimahankkeella eri toteutusvaihtoehtoihin yksin tai yhdessä muiden hankkeiden kanssa ole merkittävää haitallista vaikutusta Nurmesjärven Natura-alueen suojeluperusteena oleviin lajeihin eikä alueen eheyteen.

Epävarmuustekijät Natura-arvioinnin mukaan

Kuten edellä on jo todettu, arvioinnissa on hyödynnetty menetelmää, jossa on verrattu lajien elinympäristövaatimuksia tietyn alueen luontotyyppiin, ja mikäli nämä ei ole vastanneet toisinaan, on näin poissuljettu lajin esiintyminen, pesiminen tai saalistaminen alueella. Tätä poissulkevaa menetelmää on arvioinnin mukaan käytetty erityisesti arvioidessa Natura-alueen ulkopuolisten alueiden merkitystä Natura-alueella levähtävien ja pesivien suojeluperustelajien kannalta. Tähän menetelmään ei arvioinnin mukaan sisälly merkittävää epävarmuutta. Muita epävarmuustekijöitä arvioinnissa ei tunnisteta.

ELY-KESKUKSEN LAUSUNTO

ELY-keskuksen arvio Natura-arvioinnin asianmukaisuudesta

Arvioinnissa on tuotu esille asianmukaisesti arviointiperusteet, arvioinnin periaatteet teoriassa, käytetty aineisto sekä hankkeen kattava kuvaus. Arviointiperiaatteiden soveltaminen on kuitenkin osittain keskeneräistä, eivätkä johtopäätökset suhteudu arvioinnin alussa esitettyihin merkittävyyden arvioinnin periaatteisiin. Arvioinnissa on viitattu ennen

22.9.2023

1.6.2023 voimassa olleen luonnonsuojelulain 65 §:än, mutta ei sovellettavaan luontodirektiivin 6. artiklaan.

Käytetty tausta-aineisto ja saatavilla olevat rekisteritiedot on hyödynnetty pääosin kattavasti. Jää kuitenkin epäselväksi, miksi TIIRA-lintuhavaintotietokannat on hankittu ainoastaan Kärämäen kunnan alueelta, vaikka Nurmesjärvi sijaitsee osin Pyhäjärven kaupungin puolella ja myös hyvin lähellä Haapajärven kaupungin rajaa.

Huomionarvoisinta arvioinnissa on, että varsinainen selvitysaineisto itse Nurmesjärven Natura-alueelta puuttuu, ja se käsittelee vain Kokkopetäikön hankealueella todettuja lajihavaintoja spekuloiden pääosin sen pohjalta vaikutuksia Natura-alueella esiintyvään lajistoon ja sen yksilömääriin sekä niiden liikkumiseen. ELY-keskus pitää suurena puutteena ja epävarmuutena, että arviointi ei perustu Natura-alueella laadittuihin selvityksiin, vaan olettamuksiin olemassa olevien aineistojen pohjalta. Hankealueella laaditut selvitykset eivät kerro Natura-alueen pesimälajiston lajistosta ja parimääristä tai tietyn, Natura-aluetta merkittävästi elinympäristönään pitävän ja laajemmalla alueella liikkuvan lajiston (ml. petolinnut) osalta pesäpaikoista. Ruokailulentojen suuntautumiseen on saatu viitteitä hankealueen tarkkailupisteestä tapahtuvan seurannan avulla, mutta tässä ei ole voitu seurata paikantamattomien pesäpaikkojen osalta lentojen toteutumista. Arvioinnissa on usein viitattu hankkeessa toteutettuihin selvityksiin, erittelemättä miten ne palvelevat Natura-arvioinnissa käsiteltävää lajistoa, kuten muutonseurannassa todettuun lajistoon, josta vain osa pesii tai levähtää Nurmesjärvellä.

Lajikohtaisissa arvioinneissa toistuu pääsääntöisesti sama kaava: todetaan lajitietokeskuksen tietokantojen aineisto hankealueelta ja Natura-alueelta, ja sen jälkeen TIIRA-havaintotietokannan tiedot lajista. Näiden aineistojen pohjalta vedetään automaattisen oloisesti johtopäätös, jonka mukaan ei ole viitteitä, että arvioitu laji käyttäisi hankealuetta elinpiirinsä merkittävänä osana. Lopuksi todetaan se mahdollisuus, että laji kuitenkin kävisi ajoittain ruokailemassa hankealueella tai sen kaakkoispuolella, jolloin ne voisivat altistua "vähäiselle törmäysriskille". Valtaosassa lopputuloksena saadaan lajikohtainen arvio vähäisen kielteisistä, vaikkakin epätodennäköisistä vaikutuksista. Ruokailulentoihin liittyvän päätelmän lopputuloksena ei kuitenkaan ole tarkempaa analysointia tai riskin tunnistamista, eikä myöskään lieventävien toimenpiteiden mahdollisuutta tämän asian osalta käsitellä. Niin ikään käsittelemättä jää vastaavien ruokailulentojen mahdollisuus Nurmesjärveä ja sitä ympäröivien muiden tuulivoimalahankealueiden välillä, millä olisi merkitystä yhteisvaikutusten arvioinnin kannalta.

Eri hankkeiden vaikutusten kumulatiivisten yhteisvaikutusten käsittely jääkin kokonaisuudessaan arvioinnissa käytännössä olemattomaksi etenkin Nurmesjärven Natura-alueen pesimälinnuston osalta. Arvioinnin mukaan yhteisvaikutukset muiden hankkeiden kanssa on otettu esitetyissä lajikohtaisissa vaikutusarvioinneissa, mikä kuitenkin tarkoittaa lähinnä viittauksia lajihavainnoista Riitamaan tuulivoimalahankealueelta, joiden lopullinen hyöty yhteisvaikutusten arvioimisessa jää epäselväksi. Arvioinnissa ei myöskään ole otettu huomioon kaikkia alueella vireillä olevia hankkeita voimansiirtolinjauksineen.

Kokkopetäikön tuulivoimahankkeessa on tarkasteltu sähkönsiirron osalta vaihtoehtoa VE E, joka suuntautuu hankealueelta pohjoiseen lyhyenä maakaapeliyhteytenä. Hankkeen kuvauksen mukaan se tulisi liittymään erillisessä YVA-menettelyssä olevaan Hautakangas-Pysäysperä 400 + 110 kV:n voimajohtoon. Hankekuvaus on tältä osin puutteellinen, eikä siinä tuoda esille, miten Kokkopetäikön hankkeen sähkönsiirto tähän voimajohtoon liittyisi. ELY-keskus näkee erityisen tärkeänä, että Natura-arviointi ottaa

22.9.2023

kantaa myös tämän hankkeen perusteluissa ja vaihtoehdoissa olevaan suunniteltuun voimajohtoyhteyteen, jossa ollaan osoittamassa päällekkäisiä voimajohtoja välittömästi Nurmesjärven eteläpuoliselle alueelle. Voimajohtohankkeen YVA-ohjelmavaihe on ollut nähtävillä ja lausuttavana, ja siinä esitetty linjaus sijoittuu nyt Kokkopetäikön hankkeessa esitettyä tulevaa johtoreittilinjausta lähemmäksi Nurmesjärven Natura-alueita. ELY-keskus toteaa, että Natura-arviointi on tämän suojeluperusteisiin kohdistuvan merkittävän vaikutustyyppin osalta täysin puutteellinen ja tulee siten täydentää.

Arvioinnin lopputulemana ei esitetty, mikä osuus arvioinnista kohdistuu suojeluperusteena olevaan pesimä- ja paikkalinnustoon, ja mikä osuus kohdistuisi suojeluperusteena esitettyyn muuttolinnustoon. Tämän lisäksi Natura-alueen kautta muuttaa ja levähtää myös muuta lajistoa kuin suojeluperusteena mainittua, minkä osuus jäi kokonaisuudessa huomioimatta, ja tämä liittyy osaltaan Natura-alueen eheyskäsitteeseen. Nurmesjärven Natura-alueen osuus osana laajempaa suojelualueverkostoa, ja sen merkittävyys puuttuu arvioinnista kokonaan.

Arvioinnissa todetaan, että hankkeen eri vaihtoehdoilla tai haruksellisilla voimaloilla ei olisi eroa suojeluperusteisiin kohdistuvien vaikutusten merkittävyyden tai todennäköisyyden suhteen. Voimaloiden toteuttamisen haruksettomina todetaan silti pienentävän määrällisesti linnustoon kohdistuvia vaikutuksia haruksettomaan voimalatyyppiin verrattuna, mutta lopputulemana todetaan kuitenkin, että arviointiraportin taulukossa 7 tai 8 esitetty arviointi kattaa myös harukselliset voimalatyyppit, mikä on ELY-keskuksen näkemyksen mukaan ristiriitaista.

Arvioinnin epävarmuustekijöiden käsittely on myös heikkoa, sillä edellä käsitellyt puutteet ja epävarmuudet jäivät arvioinnissa täysin tunnistamatta ja käsittelemättä. Lisäksi toisin kuin arvioinnissa on esitetty, ELY-keskuksen näkemyksen mukaan käytettyyn niin sanottuun poissulkevaan asiantuntija-arviointimenetelmään sisältyy selviä inhimillisiä epävarmuustekijöitä. Kyseessä on kvalitatiivinen ja subjektiivinen arviointitapa, johon vaikuttavat muun muassa käytetyn lähdemateriaalin laatu ja soveltuvuus, arvioijan kokemus sekä muut kyseessä olevaan yleistävään ja yksinkertaistavaan teoreettiseen arviointitapaan sisältyvät epävarmuudet, jotka vain korostuvat Natura-alueelta kerätyn selvityksineiston puuttuessa.

ELY-keskuksen arvio vaikutuksista ja niiden merkittävydestä

ELY-keskus toteaa, että arviointiraportin alussa on todettu arviointiperusteet eli vaikutuksen merkittävyyden kriteeristö, mutta vaikutusten todennäköisyyden ja merkittävyyden arviointia ei kuitenkaan suoraan käytetty varsinaisessa arviointiosuudessa. Natura-arvioinnissa on esitetty vaikutusarviointien periaatteet ja toteutustapa, mukaan lukien vaikutusten merkittävyyden arviointi, mutta vaikutusten todennäköisyyden ja merkittävyyden arviointia ei kuitenkaan ole suoraan käytetty.

Vaikutusmekanismien ja vaikutusalueen tarkastelussa ei ole peilattu, miten itse hanke suhtautuu tunnistettuihin vaikutusmekanismeihin, ja millä etäisyydellä niitä ilmenisi. Ainoastaan pintavesivälitteisten vaikutusten kohdalla mekanismien tunnistamisessa on todettu vaikutustyyppin mahdollisuus ko. hankkeessa ja samassa yhteydessä on esitetty jo vaikutusarviointia, liittyen hankkeen ja Natura-alueen väliseen etäisyyteen ja pintavesien liikkumiseen.

22.9.2023

Vaikutusarviointi on toteutettu lajikohtaisesti suojeluperusteena olevalle lajistolle sekä edellä mainituille lisälajeille, ja jokaisen lajin kohdalla vaikutukset on edellä kuvatulla tavalla kaavamaisesti arvioitu vähäiseksi kielteiseksi tai vaikutuksia ei arvioitu muodostuvan lainkaan. Ainoastaan kurjen ja laulujoutsenen kohdalla vaikutusten todennäköisyys on arvioitu mahdolliseksi.

Kuten jo todettu, lajikohtaisissa arvioinneissa useiden lajien kohdalla on todettu olevan kuitenkin mahdollista, että Natura-alueella pesivät linnut kävisivät aika-ajoin ruokailemassa hankealueella Paska-Vittoudella tai hankealueen kaakkoispuolella Vittoudenjärvellä, jolloin ne voisivat altistua "vähäiselle törmäysriskille". ELY-keskus toteaa, että päättelmä ruokailulenkoista ja niihin liittyvistä riskeistä on oikea, ja tämä riski saattaa aidosti olla merkittävä useiden lajien kannalta. Ruokailulentoja suuntautunee myös muille hankealueille, joihin sisältyy vastaavia riskitekijöitä. Ottaen huomioon, ettei arvioinnissa ole käytetty Nurmesjärven Natura-alueelta kerättyä selvitysaineistoa esimerkiksi juuri ruokailulentoihin liittyen, ELY-keskuksen näkemyksen mukaan lajikohtaisiin arvioihin sisältyy merkittävää epävarmuutta. Myös haruksellisten voimaloiden aiheuttaman vaikutuksen väheksyminen on perusteetonta huomioiden Nurmesjärven arvo lintuvetenä sekä sen ympäristöön kohdistuva rakennuspaine.

Natura-alueen eheyden osalta arvioinnissa todetaan, ettei hanke yksistään eikä yhdessä muiden hankkeiden tai suunnitelmien kanssa vaikuta haitallisesti alueen eheyteen, eli ekologiseen rakenteeseen tai toimintaan, joka ylläpitää Natura-alueen suojeluperusteena olevien lintulajien populaatioita. Tätä päätelmää ei kuitenkaan ole sen tarkemmin perusteltu. ELY-keskus kuitenkin huomauttaa, että vaikka Kokkopetäikön hankkeen vaikutukset eivät olisi mihinkään yksittäiseen lajiin yksinään merkittäviä, vähäiset tai kohtalaiset negatiiviset vaikutukset useamman hankkeen taholta ja useaan lajiin saattavat heikentää alueen ekologista rakennetta ja toimintaa merkittävästi. Ja kuten edellä on todettu, seudun useiden eri tuulivoima- ja voimajohtohankkeiden kumulatiivisten yhteisvaikutusten arviointi Nurmesjärven Natura-alueeseen jää käytännössä toteuttamatta, mikä heikentää tehdyn loppupäätelmän luotettavuutta merkittävästi. Eri riskitekijöistä useiden eri hankkeiden suunnalta muodostuu helposti vaikutusmekanismeja, joiden arviointi on monimutkaista, ja vaatii kattavaa aineistoa sekä lajiston ja niiden liikkumisen että riskitekijöiden sijainnin osalta. Näin ollen ELY-keskus toteaa vaikutusarvioinnin lopputuloksen olevan kokonaisuudessaan hyvin yksioikoinen ja perustelematon suhteessa Nurmesjärven ympäristöön jo rakentuneiden tuulivoimahankkeiden sekä useiden suunnittelussa olevien tuulivoima- ja voimajohtohankkeiden muodostamiin kumulatiivisiin yhteisvaikutuksiin.

ELY-keskuksen johtopäätökset

Natura-arvioinnin tarkoituksena on luoda riittävä tiedollinen pohja hankkeen Natura 2000 -alueeseen kohdistuvien vaikutusten arviointiin. Arviointi on luontodirektiivin 6 artiklan 3 kohdan ja luonnonsuojelunlain (9/2023) 35 § 1 momentin mukaan tehtävä asianmukaisella tavalla.

Euroopan komission luontodirektiivin 6 artiklan säännöksiä käsittelevässä ohjeessa (Euroopan komissio, Natura 2000 -alueiden suojelu ja käyttö 2019) todetaan asianmukaisesti arvioinnista seuraavaa: tuomioistuimen mukaan asianmukaisen arvioinnin pitää sisältää täydellisiä, täsmällisiä ja lopullisia toteamuksia ja päätelmiä, joilla voidaan hälventää kaikenlainen perusteltu tieteellinen epäily ehdotettujen töiden vaikutuksista kyseessä olevaan alueeseen (EUTI asia C-304/05, 69 kohta).

22.9.2023

Luonnonsuojelulain 39 §:n mukaan viranomainen ei saa myöntää lupaa hankkeen toteuttamiseen eikä hyväksyä tai vahvistaa suunnitelmaa, jos 35 §:n 1 ja 2 momentissa (aiemmassa luonnonsuojelulaissa 65 §) tarkoitettu arviointi- ja lausuntomenettely osoittaa hankkeen tai suunnitelman merkittävästi heikentävän niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty tai on tarkoitus sisällyttää Natura 2000 -verkostoon.

ELY-keskus toteaa omana johtopäätöksensä Kokkopetäikön tuulivoimapuiston Nurmesjärven Natura-aluetta koskevan Natura-arvioinnin puuteelliseksi etenkin hankealueen ja Natura-alueen väliin suunnittelun 400 + 110 kV:n voimajohdon osalta. Arviointi myös sisältää merkittävästi epävarmuuksia, eikä arviointia siksi voida pitää asianmukaisena. Nämä seikat huomioiden ei voida tulla siihen päätelmään, etteikö Kokkopetäikön tuulivoimahankkeella yhdessä muiden hankkeiden kanssa olisi merkittäviä heikentäviä vaikutuksia Nurmesjärven Natura-alueen eheydelle ja koskemattomuudelle. Näin ollen hankkeen vaikutuksia on varovaisuusperiaatteen mukaisesti pidettävä merkittävänä.

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus toteaa, että mikäli Kokkopetäikön tuulivoimapuiston hankesuunnittelua aiotaan jatkaa, on Nurmesjärven Natura-alueen osalta on vaikutustenarviointia täydennettävä. siten, että otetaan huolellisesti huomioon ELY-keskuksen tässä lausunnossa esille nostamat seikat etenkin eri hankkeiden aiheuttamien yhteisvaikutusten osalta.

Tämä asiakirja on hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt ylitarkastaja Veli-Matti Kangas ja ratkaissut luonto ja alueidenkäyttö -yksikön päällikkö Eero Melantie.

Lausunnon valmisteluun ovat osallistuneet myös ylitarkastajat Antje Neumann ja Minna Takalo.

Jakelu	Infinergies Finland Oy / Sirkku Kosamo
Tiedoksi	Sweco / Pinja Mäkinen

Tämä asiakirja POPELY/2685/2023 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument POPELY/2685/2023 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Kangas Veli-Matti 22.09.2023 14:40

Ratkaisija Melantie Eero 22.09.2023 14:48